

بهبود مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان با تلفیق تکالیف مهارت محور و تکنیک های کاردرمانی

رحیم فردیان^۱، لیلا مرادزاده^۲، فاطمه فاطمی^۳

^۱دکترای تخصصی، مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان

پدریس شهید رجایی ارومیه

Fardiyan_ab@yahoo.com

09147990234

^۲کارشناسی ارشد، آموزش ابتدایی، آموزش و پرورش ناحیه ۲ ارومیه

Mradzadeh452@gmail.com

09149698203

^۳کارشناسی، آموزش ابتدایی، آموزش و پرورش ناحیه ۲ ارومیه

Fatemi.f@yahoo.com

09147943935

چکیده :

مشکلات نوشتاری و بدخطی، یکی از چالش هایی است که بسیاری از دانش آموزان با آن مواجه هستند. این مشکلات می توانند تأثیرات منفی بر روی پیشرفت تحصیلی و همچنین اعتماد به نفس دانش آموزان داشته باشند. بر این اساس، این اقدام پژوهی با هدف بررسی و تحلیل مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان و سپس شناسایی راهکارهایی برای کاهش مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان انجام شد. به منظور انجام این تحقیق، از روش های مختلفی از جمله تکالیف مهارت محور و تکنیک های کاردرمانی برای رفع مشکل به کار گرفته شد. نتایج این تحقیق نشان داد که استفاده از راه حل هایی مانند؛ تمرینات تحریری حرکتی، تمرینات تمرکز و توجه، کنترل استرس و اضطراب و تحلیل خطاهای نوشتاری، می تواند به کاهش مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان کمک کند. همچنین، این تحقیق نشان داد که ارتباط موثر با اولیا تأثیر مطلوب بر روند آموزش دانش آموزان دارد. بر اساس یافته های این تحقیق، استفاده از تکالیف مهارت محور و کاردرمانی به موقع مثل تمرین، تمرکز و استرس زدایی دانش آموزان، و همچنین ارتباط موثر با والدین آنها بر مشکلات نوشتاری و بدخطی آنها غلبه کنند.

واژگان کلیدی:

مشکلات نوشتاری، بدخطی، تکالیف مهارت محور، تکنیک های کاردرمانی.

۱- مقدمه : (مقدمه، بیان مسئله، ضرورت، بیان اهداف، سوالات پژوهش، پیشینه پژوهش)

در دنیای امروز، نوشتن یکی از مهارت های اساسی و حیاتی محسوب می شود که در زندگی روزمره و تحصیلی دانش آموزان خودنمایی می کند. با این حال، تعدادی از دانش آموزان با چالش هایی در مهارت های نوشتاری خود مواجه هستند. بدخطی و مشکلات نوشتاری یکی از مسائلی است که ممکن است برای بسیاری از دانش آموزان مشکل ساز باشد. این مشکلات ممکن است با عوامل مختلفی مانند عدم آموزش مناسب، ناتوانی در استفاده از ابزارهای نوشتاری، ناتوانی در تمرین مهارت های نوشتاری و یا مشکلات دیگری مرتبط با یادگیری زبان مادری و یا زبان دوم آموزش داده شده، مرتبط باشد.

دست‌نوشته نامناسب نه تنها فرایند ارتباط را مختل می‌کند، بلکه مشکلاتی را برای دانش‌آموزان و معلمان ایجاد می‌کند. نوشتار نامفهوم می‌تواند به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ضربه بزند زیرا معلمان با مشکل خواندن نوشته‌های آن‌ها مواجه می‌شوند و این موضوع حتی می‌تواند باعث اشکال در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شود. مشکلات نوشتاری و همچنین بدخطی می‌تواند در درک مطالب درسی نیز مشکلاتی را بوجود آورد زیرا دانش‌آموزان ممکن است با مشکل خواندن یادداشت‌های خود یا اجرای نادرست تمرینات روبرو شوند. با توجه به اهمیت این موضوع، لازم است به سرعت این مشکلات تشخیص و رفع گردد.

برای بهبود مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش‌آموزان، می‌توان از تلفیقی از تکالیف مهارت محور و تکنیک‌های کاردرمانی استفاده کرد. با تلفیق این دو روش، دانش‌آموزان می‌توانند مهارت‌های نوشتاری خود را با استفاده از تکنیک‌های کاردرمانی بهبود دهند. به عنوان مثال، می‌توان با استفاده از بازخورد مثبت و منفی، دانش‌آموزان را در تمرین مهارت‌های نوشتاری تشویق کرد و آن‌ها را در جهت بهبود خط‌هایشان هدایت کرد. همچنین، با استفاده از تکنیک‌های کاردرمانی، می‌توان به دانش‌آموزان کمک کرد تا از اضطراب و فشار ناشی از نوشتن کمتر رنج ببرند. به عنوان مثال، با استفاده از تکنیک‌های تنفس یا تمرینات آرامش بخش، می‌توان دانش‌آموزان را در مدیریت اضطراب و فشار در زمان نوشتن یاری کرد. در نهایت، با استفاده از تلفیقی از تکالیف مهارت محور و تکنیک‌های کاردرمانی، دانش‌آموزان می‌توانند به بهبود مشکلات نوشتاری و بدخطی خود برسند و مهارت‌های لازم برای نوشتن با دقت و صحت را بیشتر کنند.

با توجه به اهمیت نوشتن در زندگی روزمره و تحصیلی، لازم است که به سرعت این مشکلات تشخیص و رفع شوند. بهبود مهارت‌های نوشتاری دانش‌آموزان می‌تواند بهبود کیفیت فرایند آموزش و پرورش و پیشرفت تحصیلی آن‌ها را به دنبال داشته باشد. همچنین، بهبود مهارت‌های نوشتاری می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا در زندگی روزمره و حرفه‌ای خود نیز موفقیت بیشتری کسب کنند، زیرا نوشتن مهارتی حیاتی در جوامع مدرن است.

در آموزش و پرورش، مشکلات نوشتاری دانش‌آموزان، یکی از چالش‌های بزرگی است که ممکن است باعث شکست و عدم پیشرفت دانش‌آموزان در تحصیل شود. تسلط بر نوشتن و ارائه مطالب به شیوه‌ای صحیح، می‌تواند به دانش‌آموز، در درس‌های مختلف و در آینده حرفه‌ای او کمک بسیاری کند. همچنین، از مهم‌ترین راه‌های برقراری ارتباط با دنیای بیرون، نوشتن است و شکل نوشتاری زبان، عالی‌ترین و پیچیده‌ترین نوع ارتباط است که مهارت در آن می‌تواند زمینه‌ساز ارتباط بهتر و کامل‌تر با دیگران باشد. درحقیقت انسان به وسیله‌ی شنیدن و خواندن پی به افکار دیگران می‌برد و از گفتار و نوشتار برای آگاه ساختن دیگران از مقاصد و افکار خود، بهره می‌گیرد (محمدی پور، ۱۳۹۷).

نارسی نویسی به صورت‌های مختلفی تعریف شده است. برخی آن را ناتوانی فرد در بیان عقاید به هنگام نوشتن دانسته‌اند، بعضی دیگر از آن به صورت مشکل در یادآوری خود بخودی مهارت‌های حرکتی لازم برای نوشتن حروف و اعداد یاد کرده‌اند. اما در بیشتر موارد آن را با دست‌خط ضعیف مرتبط دانسته‌اند و آن را به عنوان ناتوانی در نوشتن کلمات و اعداد بصورت صحیح و خوانا و مرتب حتی در زمان‌هایی که فرد رونویسی می‌کند و الگو در اختیار دارد، تعریف نموده‌اند (نادری و سیف نراقی، ۱۴۰۱). برخی از کودکان در اثر اختلال یادگیری از نوع اختلال نوشتن، قادر نیستند مانند سایرین در انتقال مفاهیم، افکار و اندیشه‌ها از ذهن به دست نوشته، عملکرد موفقیت آمیزی کسب کنند. اختلال یادگیری از نوع اختلال نوشتن به عنوان یکی از اختلالات یادگیری شناخته می‌شود که با مشکلات در نوشتن و املا کلمات همراه است. افراد مبتلا به این اختلال ممکن است دچار مشکلاتی مانند ناتوانی در نوشتن با قلم، به هم زدن حروف و کلمات، ناتوانی در تشخیص و استفاده از واژگان، ناتوانی در ترتیب دادن جملات و ساختارهای گرامری و املا کلمات باشند. اختلال نوشتن معمولاً در کودکان شناخته شده و می‌تواند تا بزرگسالی ادامه داشته باشد. این اختلال ممکن است به صورت مستقل یا همراه با دیگر اختلالات یادگیری، مانند اختلال خواندن یا اختلال حرکتی باشد (انجمن روان پزشکی آمریکا، ۲۰۱۳). اصطلاح دیس‌گرافی نیز برای کودکانی اطلاق می‌شود که علی‌رغم هوش طبیعی، بسیار بد می‌نویسند. برخی معتقدند که بدنویسی این کودکان معمولاً به دلیل عدم هماهنگی حرکتی آنان است اما به هر حال نوشتن باید به عنوان یک عمل پیچیده که شامل رشد ذهنی، مهارت‌های حرکتی و بینایی است، در نظر گرفته شود. علائم شایع این اختلال می‌تواند به خط بد، نامفهوم، کلمات نامرتب، گرامر نادرست، اشکال در نقطه گذاری و نحوه پاراگراف بندی اشاره کرد. گروهی نیز به دلیل وارونه نویسی که دارند کلمات را بر عکس می‌نویسند (کشمیرشکن و همکاران، ۱۴۰۰).

هدف کلی تحقیق

کاهش مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش‌آموزان.

اهداف جزئی

۱. تعیین عوامل مؤثر بر بدخطی و مشکلات نوشتاری دانش آموزان.
۲. بررسی روش های آموزشی و ارزیابی مهارت های نوشتاری و خط نویسی.
۳. بررسی تأثیر بازخورد و راهنمایی مناسب بر روی بهبود مهارت های نوشتاری و خط نویسی دانش آموزان.
۴. تحلیل پیشینه آموزشی و تحصیلی دانش آموزان و بررسی نقش آن در بهبود مهارت های نوشتاری و خط نویسی آنان.
۵. ارائه پیشنهاد های عملی و مؤثر برای بهبود مهارت های نوشتاری و خط نویسی دانش آموزان.

سوال اصلی تحقیق

چگونه می توان مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان را کاهش داد؟

سوالات فرعی

۱. آیا عوامل ژنتیکی، شناختی، اجتماعی و فرهنگی بر بدخطی و مشکلات نوشتاری دانش آموزان تأثیر دارند؟
۲. روش های آموزشی مختلف، شامل آموزش خط نویسی، آموزش نگارش، آموزش استفاده از فناوری های نوین و ... چگونه می توانند در بهبود مهارت های نوشتاری و خط نویسی دانش آموزان مؤثر باشند؟
۳. آیا بازخورد و راهنمایی مناسب می تواند در بهبود مهارت های نوشتاری و خط نویسی دانش آموزان مؤثر باشد؟
۴. آیا تحلیل پیشینه آموزشی و تحصیلی دانش آموزان می تواند در بهبود مهارت های نوشتاری و خط نویسی آنان مؤثر باشد؟
۵. چه پیشنهاداتی برای بهبود مهارت های نوشتاری و خط نویسی دانش آموزان می توان ارائه داد؟

مبانی نظری و پیشینه عملی پژوهش

یکی از شیوه های برقراری ارتباط، زبان نوشتاری است. از آنجا که نوشتار در امر ارتباط و ارسال و دریافت پیام به کار گرفته می شود بنابراین توجه به تقویت و افزایش این مهارت لازمی هر برنامه ی آموزشی است. نوشتن با چند مهارت بسیار مشخص، از جمله نگهداری موضوع در ذهن، تنظیم موضوع به صورت کلمه، ترسیم گرافیکی شکل حرف و کلمه، بکارگیری صحیح ابزار نوشتن، داشتن حافظه ی دیداری و حرکتی کافی ارتباط دارد. نوشتن شامل سه فرایند مجزا است: نوشتاری، هجی کردن، دست خط (نجفی، ۱۳۹۸). طبق تعریف هالوویل و کافمن^۲، اختلال نوشتن به معنای داشتن مشکل در ترتیب و ساختاردهی جملات، استفاده از واژگان و گرامر مناسب و نیز ناتوانی در تولید متون شفاف و قابل فهم است. در این اختلال، دانش آموزان ممکن است با مشکلاتی مانند نوشتن جملات نامرتب، کمبود واژگان، عدم توانایی در تشخیص و استفاده از ساختارهای گرامری، و ناتوانی در نوشتن مواجه شوند. به عنوان راهکار درمان این اختلال، هالاهان و کافمن استفاده از تمرینات نوشتاری و گفتاری که بر پایه تلاش های مکرر و نظارت مستمر استوار است، را پیشنهاد می دهند. این تمرینات شامل تمریناتی مانند نوشتن پاراگراف، داستان کوتاه و مقاله می باشد. همچنین، استفاده از راهکارهای فنی مانند استفاده از راهنمای نگارش، بررسی و ویرایش متون و تمرین مکرر با ساختارهای گرامری مناسب، می تواند به بهبود مهارت نوشتاری دانش آموزان کمک کند (هالوویل و کافمن، ۲۰۱۴).

سیف با اشاره به تحقیقات مختلف، بر این باور است که عوامل مختلفی می توانند بر کیفیت نوشتاری دانش آموزان تأثیر بگذارند. این عوامل شامل نقش معلم و خانواده، میزان تکلیف شب، تند نویسی، خط کتب درسی، آشنا نبودن دانش آموزان با اصول خوشنویسی و بی حوصلگی می باشد. از نظر سیف، معلمان و خانواده ها می توانند با ایجاد محیطی مطلوب برای نوشتن، مثل فراهم کردن ابزارهای مناسب برای نوشتن، ارائه بازخورد مناسب و راهنمایی های لازم، به بهبود کیفیت نوشتاری دانش آموزان کمک کنند. همچنین، میزان تکلیف شب و تند نویسی بیش از حد می تواند باعث استرس و خستگی دانش آموزان شود و تأثیر منفی بر کیفیت نوشتاری آن ها داشته باشد. سیف همچنین معتقد است که استفاده از خطوط کتابی مناسب و آشنایی دانش آموزان با اصول خوشنویسی، می تواند به بهبود کیفیت نوشتاری آن ها کمک کند. در نهایت، بی حوصلگی می تواند باعث کاهش تمرکز و علاقه به نوشتن شود و تأثیر منفی بر کیفیت نوشتاری دانش آموزان داشته باشد. بنابراین، برای بهبود کیفیت نوشتاری، لازم است علاوه بر ایجاد محیط مطلوب، روی این عوامل نیز تأکید شود (سیف، ۱۳۹۶).

نظریه پردازش اطلاعات، همچنان یکی از نظریات اصلی در زمینه کیفیت نوشتاری دانش آموزان است. مطالعات جدید نیز بر این نظریه تأکید دارند. برای مثال، مطالعه ی گراهام، هاریس و سانتانگلو^۳ نشان می دهد که تمرکز بر توانایی های پردازش اطلاعات و حافظه کاری، می تواند به بهبود کیفیت

² Hallowell & Kaufman

³ Graham, Harris & Santangelo

نوشتاری دانش آموزان کمک کند. همچنین، بهبود حافظه کاری و توانایی پردازش اطلاعات، می تواند بهبود مهارت های نوشتاری مانند ساختاردهی، کیفیت جملات و کاربرد زبان کمک کند (گراهام و هاریس، ۲۰۱۹).

نظریه تعاملی نیز، یکی از نظریات اصلی در زمینه کیفیت نوشتاری دانش آموزان است که مطالعات جدید نیز بر این نظریه تأکید دارند. برای مثال، مطالعه ریچلارسدام^۴ و همکاران نشان می دهد که تمرکز بر توانایی های فرهنگی و زبانی، می تواند به بهبود کیفیت نوشتاری دانش آموزان کمک کند. توانایی دانش آموزان در استفاده از زبان و نحوه بیان ایده های خود، بهبود قابل توجهی در کیفیت نوشتاری آن ها ایجاد می کند. همچنین، تأثیرات مثبتی از نظر قوانین نوشتاری و فرهنگ نوشتاری در مدرسه و خانواده بر کیفیت نوشتاری دانش آموزان دارند (ریچلارسدام و همکاران، ۲۰۱۶). موضوع "کاهش مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان" یک موضوع پژوهشی مهم در حوزه آموزش و پرورش است که به دلیل اهمیت آن، در سال های اخیر پژوهش های متعددی در این زمینه انجام شده است. ژانگ و کیم^۵ (۲۰۲۱)، در مطالعه ای با استفاده از تحلیل متا آنالیز، به بررسی اثربخشی آموزش نوشتن با استفاده از فناوری بر بهبود جریان و کیفیت نوشتاری دانش آموزان پرداخته اند. نتایج تحقیق آن ها نشان می دهد که آموزش نوشتن با استفاده از فناوری می تواند بهبود چشمگیری در جریان و کیفیت نوشتاری دانش آموزان ایجاد کند. در مطالعه ای دیگر ویلاریل و سنزلویز^۶ (۲۰۲۰)، با استفاده از تحلیل متا آنالیز، به بررسی اثربخشی آموزش راهبردهای فراشناختی در بهبود مهارت نوشتاری دانش آموزان پرداخته و به این نتیجه دست یافتند که آموزش راهبردهای فراشناختی می تواند بهبود چشمگیری در مهارت نوشتاری دانش آموزان ایجاد کند. همچنین لی و چوی^۷ (۲۰۲۰)، در پژوهشی، به بررسی اثربخشی بازخورد همتا در بهبود مهارت نوشتاری دانش آموزان پرداختند، نتایج مطالعه آن ها نشان داد که بازخورد همتا می تواند بهبود چشمگیری در مهارت نوشتاری دانش آموزان ایجاد کند. آسیه کرد و خدانظر رحمت زهی^۸ (۱۴۰۰)، در مقاله ای تحت عنوان "اختلالات نارسانا نویسی در دوره ابتدایی" با استفاده از روش مطالعه موردی به این نتیجه رسیدند که اگر مشکلات این دانش آموزان تشخیص داده شود و مطالعه شود اختلال رفع می شود و وضعیت دانش آموز بهبود پیدا می کند. نوید بخش و بختیاری فایندری^۹ (۱۳۹۵) نیز، در مقاله ای به بررسی عوامل موثر بر بدخطی دانش آموزان در دوره ابتدایی پرداخته است و این عوامل را به گروه خانواده، معلمان، محیط و وضعیت ژنتیکی دانش آموز تقسیم کرده است. با بررسی مبانی نظری و پیشینه تحقیق، راه حل مناسبی برای مشکل پیدا نشد بنابراین تصمیم گرفتیم بررسی بیشتری به عمل آورده و به دنبال راهکارهای دیگری باشیم.

۲- توصیف وضع موجود:

دانش آموزانی که اقدام پژوهی بر روی آن ها انجام گرفت شش نفر از دانش آموزان پایه سوم ابتدایی، دبستان لوربالاجوق می باشند. لور و بالاجوق، دو روستای همجوار می باشند که مدرسه ای مشترک دارند. اهالی روستای لور به زبان ترکی و اهالی بالاجوق به زبان کردی صحبت می کنند. در این دبستان، تعداد ۱۱۳ نفر دانش آموز دختر و پسر به صورت مختلط مشغول به تحصیل می باشند و همه آن ها دو زبانه هستند. اولیای دانش آموزان از لحاظ فرهنگی و اقتصادی در سطح متوسط و پایین تر قرار دارند، اکثر آن مدرک زیر دیپلم دارند و فقط چند نفر از اولیا، مدرک لیسانس دارند که آن ها هم به دلیل شرایط خاص زندگی روستایی و مشغله کاری، ارتباط مطلوبی با مدرسه و تحصیل دانش آموزان ندارند. در توصیف وضعیت، به طور کلی می توان گفت که، محیط روستا و مدرسه از کمترین امکانات برخوردار است. از اوایل سال تحصیلی و بعد از گذشت چند هفته، متوجه شدیم تعدادی از دانش آموزان به لحاظ آموزشی و به خصوص مهارت های نوشتاری در وضعیت نامطلوبی قرار دارند. از جمله اینکه؛ قادر به درست نوشتن نبودند و یا این که نمی توانستند مداد را به طور صحیح در دست بگیرند. همچنین در نوشتن شکل صحیح حروف و کلمات اشکال داشتند که همین امر سبب شده بود تا برخی از آنها دچار سردرگمی، احساس یاس و ناامیدی شوند به طوری که والدین این دانش آموزان نیز در خصوص مشکلات نوشتاری فرزندان خود نارضایتی داشته و ابراز می داشتند که فرزندان شان در امر نوشتن مشکل دارند و وقتی نمی توانند به خوبی از پس نوشتن برآیند ناراحت شده و اقدام به پرخاشگری و یا گریه می کنند. اهمیت موضوع در این است که، چون دانش آموزان دوره ابتدایی در سنین حساس و بحرانی بلوغ قرار دارند، اگر مشکل ذکر شده در این مقطع سنی مورد توجه و سپس درمان قرار نگیرد، در سنین بالاتر حتی در هویت و جایگاه فرد در جامعه نیز تاثیر خواهد گذاشت. بنابراین، هدف از انجام این پژوهش بهبود مشکلات نوشتاری و ناخوانا بودن دست خط این دانش آموزان و طریقه صحیح به دست گرفتن مداد و مهم تر از آن ارائه راهکارهای بهبود می باشد؛ چرا که اهمیت نوشتن در این دوره از آموزش بیشتر

⁴ Rijlaarsdam

⁵ Zhang & Kim

⁶ Villarreal & Sáenz-López

⁷ Lee & Choi

بوده و تاثیر چشمگیری در سایر مهارت های پایه و به طور کلی موفقیت دانش آموز دارد. این شرایط باعث شد تا به دنبال راه حلی برای رفع این مشکل دانش آموزان باشیم.

۳- شواهد (۱):

با هدف دستیابی به اطلاعات جامع تر و اطمینان از صحت مساله، از ابزار مختلفی مانند مشاهده، مصاحبه، چک لیست و پرسشنامه، سیاهه رفتار، مطالعه منابع و کتب معتبر و پیشینه تحقیق استفاده نمودیم که نتایج حاصل از تمامی موارد دال بر تایید مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان بود. عوامل مختلفی از جمله:

- ۱) **فرایند آموزشی نامناسب:** اگر دانش آموزان به درستی آموزش داده نشوند یا به اندازه کافی تمرین نکنند، می توانند به بد خطی و مشکلات نوشتاری منجر شود.
- ۲) **عدم توجه به نیازهای فردی:** دانش آموزان با نیازهای مختلف در حوزه نوشتاری روبرو هستند و اگر معلمان به این نیازها توجه نکنند، ممکن است به بد خطی و مشکلات نوشتاری منجر شود.
- ۳) **نداشتن تمرین کافی:** برای ارتقای مهارت های نوشتاری، تمرین کافی ضروری است. اگر دانش آموزان به اندازه کافی تمرین نکنند، ممکن است به بد خطی و مشکلات نوشتاری منجر شود.
- ۴) **عوامل شخصیتی و روانشناختی:** برخی عوامل شخصیتی مانند اضطراب، تنش، ناراحتی، نگرانی، عدم اعتماد به نفس و ... می تواند به بد خطی و مشکلات نوشتاری منجر شود.
- ۵) **عوامل فیزیکی:** برخی عوامل فیزیکی مانند ضعف در دست ها، نقص حافظه کاری، ناتوانی در نگه داشتن قلم و ... ممکن است به بد خطی و مشکلات نوشتاری منجر شود.
- ۶) **عوامل فنی:** استفاده از ابزارهای نوشتاری نامناسب، عدم توجه به نکات نوشتاری و قواعد نگارشی و ... می تواند به بد خطی و مشکلات نوشتاری منجر شود.
- ۷) **عوامل محیطی:** محیط آموزشی و شرایط زندگی دانش آموزان می تواند به بد خطی و مشکلات نوشتاری منجر شود. از جمله می توان به عواملی مانند نور و روشنایی کافی، اندازه مناسب میز و نیمکت، وجود عوامل تحریک کننده، میزان سروصدا، دمای مناسب و ... اشاره کرد. تحلیل نتایج مربوط به وضعیت تحصیلی این شش دانش آموز نیز بیانگر آن است که وضعیت درسی آن ها در کلیه دروس در سطح بسیار پایینی قرار دارد. بر این اساس، به مطالعه کتاب ها و سایر منابع علمی معتبر در زمینه مشکل حاضر پرداختیم.

۴- تجزیه تحلیل اطلاعات (یافتن راه حل):

نتیجه مطالعات و بررسی هایی انجام شده نشان داد، از دیدگاه محققان و پژوهشگران مختلف دلایل مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان به شرح ذیل می باشد:

- وجود بعضی از نارسایی های جسمی مانند اختلالات در عملکرد دست و انگشتان که ممکن است به نوشتن ناپایدار و ناصحیح منجر شود، نقش معلم و خانواده در تربیت کودکان و آموزش مهارت های نوشتاری، میزان زیاد تکالیف خانه و مدرسه و فشارهای شدید بر روی دانش آموزان، عدم استفاده صحیح از ابزار مناسب برای نوشتن، سرزنش و تحقیر دانش آموزان از سوی معلمان و هم کلاسی ها (سیف، ۱۳۹۶).
- عوامل شناختی مانند ناتوانی در تشخیص صداها و حروف، ناتوانی در تشخیص واژه ها و توانایی های بارز شناختی مانند پردازش سریع و دقیق اطلاعات، عوامل شخصیتی مانند خودتنظیمی، اعتماد به نفس و تصورات ناامیدکننده درباره خود، عوامل فرهنگی و زبان مادری نیز می تواند بر نوشتار و خواندن دانش آموز تاثیر بگذارد، شرایط آموزشی از جمله تجربه های آموزشی، روش های آموزشی و تمرینات آموزشی (برنینگر^۸، ۲۰۱۹).

— عدم توانایی در ساختاردهی و نظم‌دهی به متون نوشتاری، مشکلات در توانایی تفکر و بیان ایده‌ها و نظرات به صورت روان و منسجم، عدم توانایی در نوشتن با سرعت و دقت کافی، اضطراب، کاهش اعتماد به نفس و عدم تمرکز، فرهنگ و خانواده، فرایندهای آموزشی و روش‌های آموزشی نامناسب (گراهام و هاریس، ۲۰۱۹).

پس از بررسی‌های انجام شده و گردآوری داده با استفاده از ابزارهای مختلف، من جمله؛ مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه، چک لیست، سیاهه رفتار، منابع مطالعه، پیشینه تحقیق و همچنین نظرسنجی به عمل آمده از معلمان، والدین و دانش آموزان، عوامل موثر در مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان را به شرح ذیل دسته بندی کردیم:

۱. عوامل مربوط به مدرسه:

- فضای مدرسه و کلاس درس
- روش‌های آموزشی نامناسب و عدم توجه به توانمندی‌های هر دانش آموز به طور جداگانه.
- کمبود منابع و امکانات در مدرسه، از جمله وجود مدادهای نامناسب و کاغذهای بی کیفیت.
- عدم توجه به آموزش مهارت‌های نوشتاری در سنوات قبل.
- ناتوانی معلمان در تدریس مهارت‌های نوشتاری و استفاده از روش‌های آموزشی متنوع.

۲. عوامل مرتبط با خود دانش آموزان:

- کمبود دانش واژگانی و ناکافی بودن دانش در سطح پایه.
- عدم تمرین کافی و ناکافی بودن زمان.
- مشکلات روانشناختی مانند اضطراب و کاهش اعتماد به نفس.
- عدم توانایی در استفاده از قواعد نگارشی به طور صحیح.

۳. عوامل مرتبط با خانواده:

- سواد کم و عدم تسلط والدین بر موضوع.
- کمبود توجه به آموزش مهارت‌های نوشتاری در خانواده.
- نبود فرصت‌های کافی برای تمرین نوشتاری با کمک اولیا.
- کمبود منابع و امکانات در خانواده.

۵- انتخاب راه حل و اعتبار بخشی :

پس از دیدارهای تخصصی متعدد با اساتید صاحب نظر در حوزه تعلیم و تربیت، معلمان و مدیران با تجربه، اقدام پژوهان برتر کشوری و استانی و متخصصین کاردرمانی، تصمیم بر آن شد تا شرایط آموزشی جهت رفع مشکلات نوشتاری و بدخطی در دانش آموزان با انتخاب نمونه‌هایی از تکالیف مهارت‌محور و تکنیک‌های کاردرمانی شامل:

- (۱) تمرینات تحریری حرکتی
- (۲) تمرینات تمرکز و توجه
- (۳) کنترل استرس و اضطراب
- (۴) تحلیل خطاهای نوشتاری به صورت تلفیقی اجرا گردد.

با توجه به مطالعه انجام شده و پیشنهاد اساتید و تفاوت در ویژگی‌های منحصر به فرد هر دانش آموز در مهارت نوشتن، قبل از اجرا چند جلسه مشاوره برگزار شد تا دانش آموزان و والدین با نحوه انجام این تکالیف و تکنیک‌ها آشنا شوند و بتوانند در تحقق اهداف همکاری کنند. در کنار آموزش به دانش آموزان و والدین آنها، آگاه سازی همکاران مدرسه و همکاری آن‌ها در اجرای فعالیت‌ها، از اهمیت بسزایی برخوردار بود بنابراین با همکاری نماینده معلمان و مدیر مدرسه، در جلسات توجیهی برای همکاران دبستان برگزار شد. پس از نقد و بررسی راه حل‌ها، آن دسته از راه حل‌هایی که از لحاظ هزینه و زمان و عملیاتی بودن قابلیت اجرا داشت جهت اجرا انتخاب گردید.

۶- اجرای راه حل و نظارت :

با مطالعه بیشتر و مشورت با اساتید صاحب نظر، راهکارهایی تلفیقی از تکالیف مهارت محور و تکنیک های کاردرمانی زیر اجرا انتخاب گردید:
 ۱- تمرینات تحریکی حرکتی ۲- تمرینات تمرکز و توجه ۳- کنترل استرس و اضطراب ۴- تحلیل خطاهای نوشتاری. (لازم به ذکر است که همه فعالیت ها، برای کل دانش آموزان کلاس اجرا گردید).

۱) راه حل تمرینات تحریکی - حرکتی:

اجرای راه حل (۱/۱): بازی های حرکتی

فرایند اجرا (۱/۱): مرحله اول از فرایند تکنیک تمرینات تحریکی حرکتی برای تقویت عضلات کوچک و بزرگ دست در قالب بازی، آماده سازی محیط بازی است. ابتدا محیط بازی را آماده کردیم. این آماده سازی شامل پخش موسیقی شاد و انرژی زا، تهیه وسایل بازی مختلف و اجازه دادن به دانش آموزان برای انتخاب بازی هایی است که دوست دارند، می شود. توپ، خمیر بازی، مهره های رنگی و غیره را برای بازی های مختلف آماده کردیم. سپس، بازی هایی که عضلات کوچک و بزرگ دست را تقویت می کنند، را اجرا کردیم مثل پرتاب توپ در سبد، ساخت اشکال با خمیر بازی و غیره. بازی ها را به صورت گروهی اجرا کردیم و در نهایت به گروه برنده جایزه دادیم (پیوست ۱).

نظارت (۱/۱): برای اطمینان از سالم و موثر بودن محیط بازی، بر کار دانش آموزان خود نظارت کردیم تا از شرایط بازی پیروی کنند و از رفتار نادرست جلوگیری کنند.

تعدیل (۱/۱): در صورتی که رفتار نادرستی از سوی دانش آموزان در بازی رخ می داد، با آنها صحبت کرده و رفتار نادرستشان را توضیح داده و نحوه بازی صحیح را به آنها آموزش می دادیم. به این ترتیب، اطمینان حاصل می کردیم که بازی هایی که انجام می دهند، به درستی انجام شده و دانش آموزان از آن بهره مند شده اند.

اجرای راه حل (۱/۲): تمرینات حرکتی برای بهبود کنترل حرکتی دست و پا

فرایند اجرا (۱/۲): برای اجرای تمرینات حرکتی، ابتدا باید دانش آموزان را با تمرینات مختلف مانند پرش از یک پا و جفت پا، پرش با توپ، راه رفتن روی سطح باریک، بازی با حلقه و ... آشنا کردیم. با تمرینات ساده شروع و سپس به تمرینات پیشرفته تر پرداختیم. همچنین، برای اجرای بهتر تمرینات از نمونه های ویدئویی و تصویری استفاده کردیم تا دانش آموزان بتوانند به راحتی تمرینات را درک کنند. (پیوست ۲).

نظارت (۱/۲): بر فعالیت دانش آموزان نظارت داشتیم تا مطمئن شویم که تمرینات را به درستی انجام می دهند و همچنین به آنها نشان می دادیم که چگونه تمرینات را به درستی انجام دهند. در صورتی که به مشکلی در انجام تمرینات برخورد می کردند، باید به آنها کمک کرده و راهنمایی می کردیم.

تعدیل (۱/۲): برای اجرای تمرینات حرکتی، دقت می کردیم که تمرینات طراحی شده با سطح توانایی کودکان هماهنگ باشد. زیرا در صورتی که تمرین برای کودک سخت باشد، ممکن است باعث ناامیدی و ناکامی شود، و در صورتی که برای کودک ساده باشد، ممکن است کمکی به بهبود کنترل حرکتی او نداشته باشد. بنابراین، باید تمرینات را با توجه به سطح توانایی کودکان تعدیل کرد.

۲) راه حل تمرین حافظه کوتاه مدت و تمرین تمرکز:

اجرای راه حل (۲/۱): بازی حافظه کوتاه مدت

فرایند اجرا (۲/۱): برای اجرای بازی، دانش آموزان را به دو تیم تقسیم کردیم، تمام اشیائی که از قبل آماده کرده بودیم را به ترتیب در جایی قرار دادیم که همه دانش آموزان بتوانند آن ها را ببینند، سپس برای دانش آموزان توضیح دادیم که باید تمام اشیاء را به ترتیبی که به آن ها نشان داده شده بود، به خاطر بیاورند، بعد باید اشیاء را پنهان کرده و از دانش آموزان خواستیم که حالا تمام اشیاء را به ترتیبی که به آن ها نشان داده شده بود، به خاطر بیاورند. تیمی که تمام اشیاء را به ترتیب درست به یاد داشته باشد، برنده بازی خواهد شد (پیوست ۳).

نظارت (۲/۱): دانش آموزان را توجیه کردیم که پس از پنهان شدن اشیاء، نباید با هم حرف بزنند و با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و در حین اجرای بازی، به این مهم توجه داشتیم.

تعدیل (۲/۱): برخی از دانش آموزان بعد از تلاش های اولیه شان نتوانستند به خوبی بازی را انجام دهند، بنابراین آن ها را تشویق کردیم تا تسلیم نشوند و به آن ها گفتیم که این بازی به تمرین و تلاش نیاز دارد.

اجرای راه حل (۲/۲): آموزش تکنیک های توجه

فرایند اجرا (۲/۲): به دانش آموزان تکنیک هایی مانند تمرکز بر روی یک نقطه خاص، تمرکز بر روی صدایی خاص، و تمرکز بر روی حرکات بدن یاد دادیم که می تواند به آن ها کمک کند تا توجه خود را بهبود بخشند. برای آموزش تکنیک های توجه به دانش آموزان، از مراحل زیر را اجرا کردیم (پیوست ۲).

۱- معرفی تکنیک های توجه: در ابتدا، به دانش آموزان تکنیک های مختلفی از جمله تمرکز بر روی یک نقطه خاص، تمرکز بر روی صدایی خاص، و تمرکز بر روی حرکات بدن را معرفی کردیم و توضیح دادیم که هر یک از این تکنیک ها چگونه می تواند به بهبود تمرکز و توجه دانش آموز کمک کند.

۲- توضیح دقیق هر تکنیک: سپس، به دقت هر یک از تکنیک ها را تشریح کردیم و نحوه اجرای هر یک از آن ها را نشان دادیم.

۳- تمرین در کلاس: پس از توضیح دقیق هر یک از تکنیک ها، به دانش آموزان فرصت دادیم تا در کلاس، هر یک از این تکنیک ها را تمرین کنند. به آن ها گفتیم که به مدت چند دقیقه، از هر تکنیک استفاده کنند و سپس تجربیات خود را با کلاس به اشتراک بگذارند.

۴- تمرین در خانه: از دانش آموزان خواستیم که تمرین این تکنیک ها را در خانه نیز ادامه دهند. همچنین به آن ها گفتیم که در هنگام نوشتن، مطالعه، تمرین های ریاضی، یا هر فعالیت دیگری که تمرکز و توجه را می طلبد، از این تکنیک ها استفاده کنند.

استفاده از این مراحل، به دانش آموزان پایه سوم ابتدایی کمک می کند تا تکنیک های توجه را به طور موثری فرا گیرند و توجه خود را بهبود بخشند. همچنین، توجه به این نکته مهم است که این تکنیک ها بهتر است در فضای آرام و خلوت تمرین شوند تا دانش آموزان بهتر بتوانند به تفکرات خود تمرکز کنند. در نهایت، از دانش آموزان بخواهید که این تکنیک ها را به عنوان یک عادت در زندگی خود به کار گیرند و به بهبود تمرکز و توجه خود بپردازند.

نظارت (۲/۲): دانش آموزان را همراهی کردیم و در راه انجام فعالیت ها به آن ها کمک کردیم. با این کار، آن ها توانستند بهترین نتیجه را در انجام تکنیک های توجه داشته باشند.

تعدیل (۲/۲): عملکرد دانش آموزان به دلیل تفاوت های فردی آن ها متفاوت بود. آن ها را توجه کردیم که برای بهبود توانایی های خود در تمرکز و توجه، باید تمرین کنند و تکرار راه حل های آموزش داده شده را انجام دهند. با تمرین و تکرار، دانش آموزان توانستند بهترین نتیجه را در انجام فعالیت های خود داشته باشند و توانایی های خود را بهبود بخشند.

۳) راه حل کنترل استرس و اضطراب:

اجرای راه حل (۳/۱): تمرینات تنفسی

فرایند اجرا (۳/۱): برای تمرینات تنفسی چند بازی طراحی کرده و در کلاس اجرا کردیم. بازی های تنفسی می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا تنفس عمیق و مرتب داشته باشند و همچنین بهبود تمرکز و آرامش در ذهن آن ها را تسهیل کنند. همچنین، این بازی ها می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا با آرامش و تمرکز به کلاس بیایند و بهتر درس بخوانند. ابتدا بازی تنفس عمیق را اجرا کردیم، در این بازی، دانش آموزان باید نفس عمیقی بکشند و سپس آن را به طور آهسته و تدریجی بیرون دهند. در مقابل دانش آموزان یک شمع قرار دادیم و آن ها را تشویق کردیم با تنظیم تنفس خود، سعی کنند شعله شمع را با نفس آهسته خودشان حرکت دهند. بعد بازی تنفس پرنده را اجرا کردیم. در این بازی، دانش آموزان باید به صورت ساده تنفس کنند و سپس به طور تدریجی آن را به بالا و سپس پایین بیاورند و به طور آهسته تنفس کنند. این روند را تکرار کرده و دانش آموزان را به تنفس عمیق و پرانرژی تشویق کنید (پیوست ۵).

نظارت (۳/۱): در حین اجرای تمرینات تنفسی، به دانش آموزان نکاتی را درباره نحوه تنفس صحیح توضیح داده و آن ها را در طول تمرینات نظارت کردیم تا از اجرای صحیح تمرینات اطمینان حاصل کنیم و به دانش آموزان کمک کردیم که این تمرینات را به درستی انجام دهند.

تعدیل (۳/۱): دو نفر از دانش آموزان به درستی تمرینات را انجام نمی دادند، با آن ها به صورت فردی کار کردیم و به آن ها نشان دادیم که چگونه تمرینات تنفسی را به درستی انجام دهند.

اجرای راه حل (۳/۲): تمرین تصویرسازی

تمرین تصویرسازی یک فرآیند آسان و مفید است که برای بهبود مهارت‌های ذهنی و ارتقای خلاقیت و تخیل و در نتیجه کنترل استرس و اضطراب مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای انجام این تمرین، یک موضوع خاص را انتخاب می‌کنیم و سپس تلاش می‌کنیم تصویر ذهنی واضحی از آن موضوع را در ذهن خود بسازیم. با استفاده از تصویرسازی، دانش‌آموزان می‌توانند به افزایش دامنه واژگان خود بپردازند و همچنین می‌توانند بهبود قابل توجهی در مهارت نوشتن خود ببینند. به عنوان مثال، با استفاده از تصویرسازی، دانش‌آموزان می‌توانند به شناخت و برچسب‌گذاری درستی‌های نگارشی در جملات کمک کنند و همچنین می‌توانند به ارتقای واژگان خود از طریق تصویرسازی کلمات و جملات واژگانی بپردازند (پیوست ۴).

فرایند اجرا (۳/۲): برای اجرای تمرین تصویرسازی، ابتدا برای دانش‌آموزان توضیح دادیم که چگونه می‌توانند برای کلمات و جمله‌ها تصویرسازی کنند. برای شروع از هر دانش‌آموز خواستیم که یک کلمه ساده بگویند و بعد از آن، توصیف کنند که چه تصویری در ذهنشان ایجاد شده است. و سپس با کلمات و جملات بیشتری این تمرین را انجام دادیم. مثلاً برای کلماتی مانند جنگل، مدرسه و جملاتی مانند "آسمان آبی است"، بدین شرح:

جنگل:

- یک تصویر ذهنی از یک جنگل با درختان بلند، پوشیده از برگ‌های سبز، با چراغ‌های خورشیدی که از بین شاخه‌های درختان می‌تابد.
- تصویری از یک روباه که در میان درختان جنگل در حال حرکت کردن و جستجوی غذا هست.
- تصویری از یک رودخانه کوچک که از میان درختان جنگل جریان دارد.

مدرسه:

- تصویری از یک کلاس درس پر از صندلی‌ها و میزهای دانش‌آموزی و کلی دانش‌آموز.
- تصویری از یک معلم که در حال تدریس در کلاس درس است و دانش‌آموزان در حال گوش دادن به او هستند.
- تصویری از یک دانش‌آموز که با کتاب‌هایش به سوی مدرسه می‌رود.

آسمان آبی است:

- تصویری از آسمان آبی با ابرهای سفید و پرنده‌هایی که در آن پرواز می‌کنند.
- تصویری از آسمان آبی در یک روز خنک پاییزی، که در پشت برگ‌های قرمز، زرد و نارنجی درختان پیداست.
- تصویری از آسمان آبی در شب با ماه و ستارگان در آن و ابرهایی که به شکلی زیبا در آن قرار گرفته‌اند.

نظارت (۳/۲): در حین تصویرسازی به آن‌ها بازخورد می‌دادیم و راهنمایی می‌کردیم تا بتوانند تصویر ذهنی خود را بهبود بخشند.

تعدیل (۳/۲): برای دانش‌آموزانی ضعیف تر کلمات و جملات ساده انتخاب می‌کردیم تا آن‌ها هم بتوانند با موفقیت از پس این تمرین بیایند. خصوصاً زنگ فارسی برای تمرین بند نویسی از این راه حل بیشتر استفاده شد.

۴) راه حل تحلیل خطاهای نوشتاری:

راه حل تصحیح خطاهای املائی (۴/۱): با استفاده از این روش، نوشته دانش‌آموز را برای خطاهای املائی بررسی می‌کنیم. اگر خطای املائی وجود داشت، کلمه را به صورت صحیح تصحیح می‌کنیم و به دانش‌آموز توضیح دهیم که چرا این تغییر را ایجاد کرده‌اید (پیوست ۶).

فرایند اجرا (۴/۱): ابتدا متن نوشتاری هر دانش‌آموز را به دقت مطالعه کردیم و هر گونه خطای املائی را پیدا و مشخص کردیم. پس از شناسایی خطاهای املائی، آن‌ها را تصحیح کردیم. پس از تصحیح خطاهای املائی، به دانش‌آموز توضیح می‌دادیم که شکل صحیح کلمه را چگونه باید نوشت. در انتها، به دانش‌آموز فرصت می‌دادیم تا تمرین کند و خطاهایش را رفع کند. سپس به او بازخورد داده و جایزه می‌دادیم.

نظارت (۴/۱): با توجه به این موارد ذکر شده، به دقت بر نوشتار هر دانش‌آموز نظارت می‌کردیم و به او بازخورد می‌دادیم تا بتواند مهارت‌های نوشتاری خود را بهبود بخشد.

تعدیل (۴/۱): برخی دانش‌آموزان با توجه به ویژگی‌های فردی، نیازهای خاصی دارند. به عنوان مثال، دانش‌آموزی خیلی کند می‌نوشت که با تکرار چند باره و شمرده خواندن متن کمک می‌کردیم بتواند همزمان با بقیه دانش‌آموزان متن را بنویسد.

راه حل نظارت دوستان و اعضای خانواده (۴/۲):

فرایند اجرا (۴/۲): ابتدا به دانش آموزان موضوعی را ارائه دادیم و از آن‌ها خواستیم که درباره آن موضوع یک نوشتار بنویسند. پس از تهیه نوشتار، دانش آموزان را به تصحیح خطاهای نوشتاری خود تشویق کنید. برای این کار، از آن‌ها خواستیم به دانش آموزان گفتیم که خطاهای خود را بررسی کنند و آن‌ها را تصحیح کنند. پس از تصحیح خطاهای نوشتاری، دانش آموزان نوشتار خود را به دوستان و خانواده خود نشان دادند تا در مورد آن نظر دهند. هر شخصی که نوشتار را مشاهده می‌کند، باید بازخورد خود را راجع به نوشتار دانش آموز بدهد. این بازخورد می‌تواند شامل نقاط قوت و ضعف نوشتار، خطاهای نگارشی و املائی، پیشنهادات برای بهبود نوشتار و سایر نکات مربوط به محتوا و ساختار نوشتار باشد. با توجه به بازخورد دریافتی، دانش آموزان باید خطاهای نوشتاری خود را تصحیح کنند و بهبودهایی که پیشنهاد شده است را اعمال کنند. با تکرار این فرایند، دانش آموزان می‌توانند مهارت‌های نوشتاری خود را بهبود بخشید و بهبود مستمری در نوشتار داشته باشند (پیوست ۷).

نظارت (۴/۲): مدیر مدرسه نیز در تمامی مراحل انجام، بر فعالیت دانش آموزان نظارت مستقیم داشته و هر جا دانش آموزی مشکل داشت او را راهنمایی می‌کردیم.

تعدیل (۴/۲): برای هر دانش آموز موضوعی در حد توان او انتخاب کردیم و اولیای دانش آموزان توجیه کردیم تا همکاری لازم را داشته باشند. این کار باعث شد که در کارهای انجام شده، بیشترین کیفیت و موفقیت به دست بیاید.

۷- شواهد (۲) توصیف وضع مطلوب :

این دانش آموزان در طول مدت پنج ماه با آموزش و اجرای راهکارهای پیشنهادی از مشکلات نوشتاری و بد خطی تا حدودی رهایی پیدا کردند. در بررسی دست خط دانش آموزان مورد نظرم توجه شدیم نه تنها ترس نوشتن ندارند بلکه با نشاط و شادابی و اعتماد بنفس بالا علاقه به نوشتن پیدا کردند و تمایل آنها به نوشتن بیشتر شده است. تمرینات تنفسی و حرکتی را بدون اینکه گوشزد کنیم به طور خود جوش انجام می‌دادند و مهارت لازم و کافی در انجام این حرکات پیدا کرده‌اند. با نشان دادن دست خط و نوشته‌های خود به مدیر و سایر همکاران ابراز خشنودی در رفتار آنها مشهود می‌باشد. و همچنین از لحاظ مدت زمان هم نسبت به قبل پیشرفت مطلوبی دارند و سریعتر کاربرگ و تکالیف نوشتنی کلاسی را انجام می‌دهند.

۸- ارزیابی نهایی و اعتبار سنجی :

آنچه بعد یافته‌ها به دست آمده ذهن من را درگیر کرد و می‌بایست نسبت به آن مطمئن می‌شدم اعتبار یافته‌های به دست آمده در اقدام پژوهی بود، باید مطمئن می‌شدم که فعالیتی که انجام شد مورد تأیید است و می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد به همین منظور بر آن شدم که اطمینان لازم به اثربخشی مداخله را مورد ارزیابی قرار بدهم.

الف: اعتبار بخشی محققین

در ابتدا با توجه به اینکه خودم در جریان شرایط دانش آموزانم قرار داشتیم و وضعیت دانش آموزانم را قبل و بعد مداخله مورد ارزیابی قرار داده بودیم از خودمون پرسیدم که آیا تغییراتی که در دانش آموزان ایجاد شد نشان از کاهش مشکلات نوشتاری و بد خطی است؟ آیا این کاهش مشکلات تحت تأثیر نوع مداخله پژوهشی بود که انجام داده بودم؟ یا عوامل دیگر زمینه ساز این تغییرات شده بود؟

پس از این که اطلاعاتی در زمینه چگونگی اجرا و نتایج فعالیت‌های خود جمع‌آوری نمودیم و با توجه به انتقادات و پیشنهادهای همکاران، در مصاحبه و تعاملی که با والدین دانش آموزان در کلاس و مدرسه داشتیم آنها احساس رضایت داشتند و بیان می‌کردند که فرزندانشان در منزل آرامش بیشتری دارد و با اشتیاق بیشتر به نوشتن تکالیف می‌پردازند. همچنین با کمی تأمل بر شرایط و حال دانش آموزان و صحبت‌هایی که آنان بعد مداخله آموزشی می‌کردند به این نتیجه رسیدیم که توانسته گامی رو به جلو بردارم و بحمدالله فعالیت‌های انجام شده مناسب و قابل قبول بود. رویکرد ایجاد شده در کلاس و خانه یک رویکرد مطلوب بود که باعث شد شادی و نشاط در دانش آموزان ایجاد شود، مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش آموزان کاهش پیدا کند و نگرانی کمتری در نوشتن تکالیف داشته باشند، همچنین رضایت اولیا افزایش پیدا کند، هر چند ضعف‌هایی در آن نهفته بود ولی قابل برطرف کردن بود. البته بعضی موارد هم بود که حل آن دشوار بود، یکی از دانش آموزان دختر بعلت بیسودای پدر و مادر مشکل فقر پیشرفت چندانی نکرد و این موضوع عمیقاً ما را به فکروا می‌داشت. ولی در کل انگیزه‌ای، هم در دانش آموزان و هم والدین به وجود آورد که همگی از آن لذت بردند. اما این کافی نبود می‌بایست یافته‌های کار خود را نیز به همکاران با سابقه بیشتر و اساتید دانشگاهی نشان می‌دادیم و از نظرات آنها مطلع می‌شدیم.

ب: اعتبار بخشی توسط همکاران

متن اقدام پژوهی خود را به صورت تایپ شده در اختیار سه تن از آموزگاران با تجربه قرار دادیم، و از آنها تقاضا کردیم که در مورد فرایندها و روش‌ها و نتایج به دست آمده اظهار نظر کنند، که آیا روش‌های فوق و تغییرات مورد نظر را تأیید می‌کنند و استفاده از این روش‌ها را معتبر می‌دانند، ایشان از نوع مداخله جدید و نتایج و تغییرات حاصله در دانش‌آموزان ابزار امیدواری کردند و بیان داشتند می‌توان به یافته‌های پژوهش تکیه کرد و مورد استفاده قرار داد.

ج: اعتباریابی توسط اساتید دانشگاه

برای اینکه اعتبار فنی و علمی طرح را تأیید کنیم و برای اینکه نشان بدهیم مراحل اجرایی و نوشتاری اقدام پژوهی از لحاظ علمی درست نوشته شده است آن را در اختیار یکی از اساتید عضو هیات علمی دانشگاه ارومیه قرار دادیم. ایشان بعد از مطالعه بیان داشتند که روش علمی و اثبات شده‌ای را برای کاهش مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش‌آموزان به کار برده‌ایم، و با توجه به در دسترس بودن، قابلیت اجرایی شدن در کلاس درس و هزینه بردار نبودن آن به استفاده از این نوع مداخله تأکید داشتند.

د: نظرات والدین

برای بررسی بیشتر و اطمینان از نتایج، تلاش کردیم با والدین در این زمینه صحبت کنیم و نظر این گروه نیز مطلع شویم، در مصاحبه و تعاملی که با والدین دانش‌آموزانم در جلسات داشتیم آنها احساس رضایت داشتند و بیان می‌کردند که فرزندانشان در منزل بیقراری نمی‌کنند و اشتیاق بیشتری برای انجام تکالیف نوشتاری از خود بروز می‌دهند.

۹- نتیجه گیری و پیشنهادات :

نوشتار درست و خوانا از مهمترین مهارت‌هایی است که دانش‌آموزان باید آن را به‌درستی یاد بگیرند. با این حال، به دلیل تفاوت‌های فردی و روش‌های آموزشی متنوع، بعضی دانش‌آموزان مشکلاتی در نوشتار خود دارند که این مشکلات می‌تواند به صورت جدی تأثیرگذار باشد و باعث کاهش اعتماد به نفس دانش‌آموز شود. با توجه به این مسئله، تیم آموزشی ما تصمیم گرفت تا با تلفیقی از تکالیف مهارت محور و تکنیک‌های کاردرمانی، به دانش‌آموزان کمک کند تا مشکلات نوشتاری و بدخطی‌شان را کاهش دهند. برای این منظور، ابتدا با همکاری چندین استاد و صاحب نظر و معلم پژوهشگر برجسته کشور، جلسات مشاوره فردی و گروهی برگزار شد تا دانش‌آموزان، والدین و معلمان با نحوه انجام این راه حل‌ها در زمینه نوشتن آشنا شوند و بهترین راه‌حل‌های را پذیرفته و اجرا کنند. سپس، در جلسات با حضور مدیر محترم آموزشگاه، معاونین و معلمان، زمان برگزاری دوره‌های آموزشی برای دانش‌آموزان مشخص شد و تمرین‌های مهارت محوری برای بهبود نوشتار دانش‌آموزان تدارک دیده شد. همچنین، آگاهی معلمان در زمینه مهارت نوشتن نیز با همکاری نماینده معلمان، افزایش یافت و جلسات آموزشی برای آنها و همکاران اجرایی برگزار شد. در نهایت، پس از بررسی و بحث در مورد راه‌حل‌ها، راه‌حل‌هایی که عملیاتی بودند و دسترسی به آنها راحت بود، با مشورت و هم‌اندیشی انتخاب شدند. به طور خلاصه، با تلفیقی از تکالیف مهارت محور و تکنیک‌های کاردرمانی، توانستیم مشکلات نوشتاری و بدخطی دانش‌آموزان را کاهش دهیم و به آنها کمک کنیم تا بهبود چشمگیری در نوشتار خود داشته باشند. با برگزاری جلسات مشاوره و آموزش برای دانش‌آموزان، والدین و معلمان، افزایش آگاهی و شناخت نسبی از کار درمانی در زمینه نوشتار به دست آمد. همچنین، با برگزاری جلسات آموزشی برای معلمان و همکاران اجرایی، توانستیم آنها را در زمینه مهارت نوشتن بهبود دهیم. در نهایت، با انتخاب راه‌حل‌های عملیاتی و قابل دسترسی، به دانش‌آموزان تکالیف مهارت محور و تمرین‌های خوشنویسی ارائه شدند که باعث بهبود نوشتار و کاهش بدخطی شدند. به این ترتیب، با تلفیق تکنیک‌های کار درمانی و تکالیف مهارت محور، توانستیم به بهبود نوشتار دانش‌آموزان کمک کنیم.

پیشنهادهای

با توجه به نتایج این پژوهش، برخی از پیشنهادات پژوهشی برای بهبود مهارت نوشتاری و کاهش بدخطی دانش‌آموزان با تلفیق تکالیف مهارت محور و تکنیک‌های کار درمانی عبارتند از:

- برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت محور برای دانش‌آموزان با تمرکز بر روی تکنیک‌های نوشتاری مانند نگارش، املا و نوشتن مقالات.
- استفاده از تکنیک‌های کاردرمانی مانند تمرینات تنفسی و تمرینات تمرکز برای کاهش استرس و اضطراب مرتبط با نوشتاری.
- استفاده از تکنیک‌های کاردرمانی مبتنی بر شناخت و شناخت عواطف برای کمک به دانش‌آموزان در تعاملات نوشتاری و ارتباطات آنها.

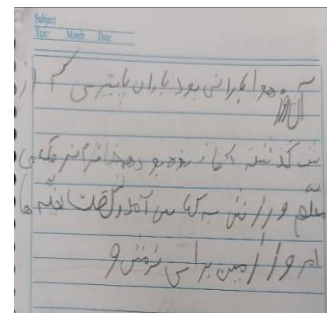
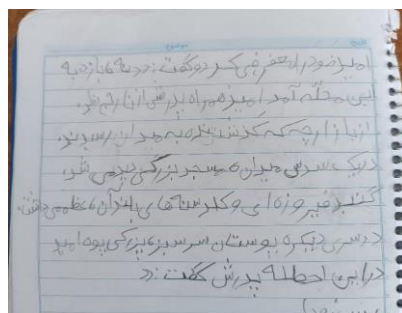
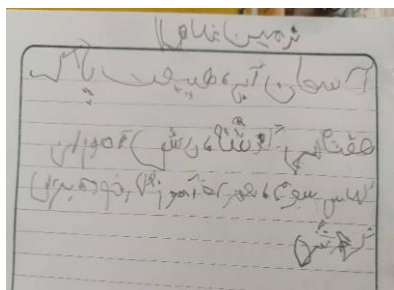
- استفاده از تکنیک های کاردرمانی مبتنی بر تمرینات تصویرسازی برای بهبود تصویرسازی ذهنی دانش آموزان و افزایش تمرکز آن ها در نوشتن.
- استفاده از روش های تدریس فعال برای بهبود تمرین نوشتاری دانش آموزان.
- استفاده از ابزارهای تحلیل و ارزیابی برای ارزیابی نوشتار دانش آموزان و تشخیص نیازهای آن ها.
- تشکیل گروه های کوچک برای تمرین نوشتاری و بازخورد همدلانه بین دانش آموزان.
- ایجاد رویکرد مهارت محور و کار درمانی در تمامی فعالیت های آموزشی به منظور بهبود کیفیت نوشتار دانش آموزان.

منابع :

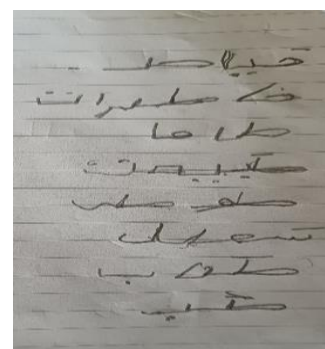
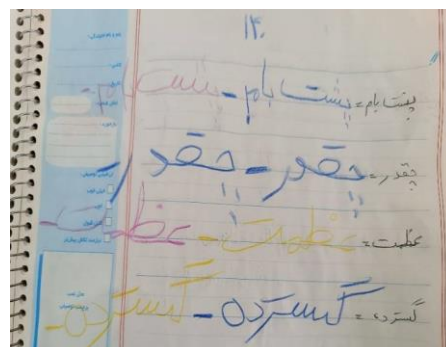
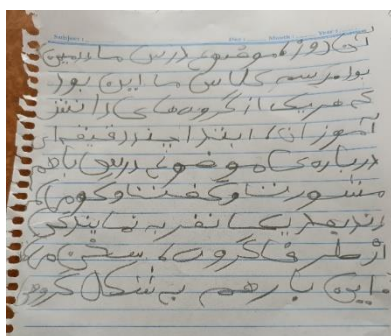
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۶). آموزش نوشتن و تدوین متن. تهران: انتشارات آگاه.
- کرد، آسیه و خدا نظر رحمت زهی. (۱۴۰۰)، اختلالات دیکته نویسی در دوره ابتدایی، کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی و اجتماعی
- محمدی پور، مهسا. (۱۳۹۷). علل بدخطی دانش آموزان در مقطع ابتدایی، یازدهمین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق
- نادری، عزت الله و مریم سیف نراقی. (۱۴۰۱). اختلالات یادگیری، تهران: چاپ هجدهم.
- نویدبخش، سیما و منصوره بختیاری فایندری. (۱۳۹۵). عوامل موثر بر بدخطی دانش آموزان در دوره ابتدایی، فصلنامه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی.
- صاحبه، نجفی. (۱۳۹۸). کاهش بدخطی گروهی از دانش آموزان پایه پنجم آموزشگاه استثنایی ایوب شهرستان لاهیجان از طریق کاردرمانی، منتخب اقدام پژوهی
- کشمیرشکن، مهدیه؛ فرامرزی، سالر؛ عابدی، احمد. (۱۴۰۰). تاثیر برنامه راهنمای جمله فلپس بر عملکرد بیان نوشتاری دانش آموزان با اختلال یادگیری ویژه . نشریه توانمندسازی کودکان استثنایی، ۳(۱۲): ۷۱-۸۲.
- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®). American Psychiatric Pub.
- Berninger, V. W. (2019). Dyslexia, dysgraphia, OWL LD, and dyscalculia: Lessons from science and practice. Guilford Press.
- Graham, S., Harris, K. R., & Santangelo, T. (2019). Research-based writing practices and the common core: Meta-analysis and meta-synthesis. The Elementary School Journal, 119(1), 65-86. doi: 10.1086/701560
- Lee, H., & Choi, A. (2020). The effects of peer feedback on writing performance: A meta-analysis. Educational Psychology Review, 32(4), 907-932.
- Hallowell, E. M., & Kaufman, N. L. (2014). Specific learning disabilities. In J. E. Fisher & W. T. O'Donohue (Eds.), Practitioner's guide to evidence-based psychotherapy (pp. 155-168). Springer Science+Business Media. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-7028-2_9
- Rijlaarsdam, G., Braaksma, M., Couzijn, M., Janssen, T., & Van den Bergh, H. (2016). The effects of strategy instruction on writing strategy use in secondary education: A meta-analysis. Review of Educational Research, 86(2), 397-435. doi: 10.3102/0034654315582063.
- Villarreal, V., & Sáenz-López, P. (2020). The effects of explicit teaching of metacognitive strategies on writing: A meta-analysis. Educational Psychology Review, 32(4), 879-908.
- Zhang, J., & Kim, J. (2021). The impact of digital writing instruction on improving students' writing fluency and quality: A meta-analysis. Educational Research Review, 34, 100407.

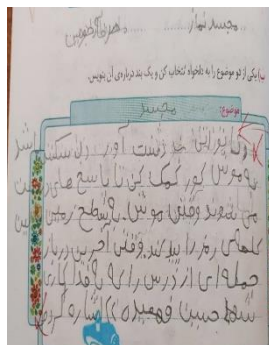
تصاویر دستخط دانش آموزان قبل از آموزش در تکالیف نوشتاری ۱

تصاویر دستخط دانش آموزان قبل از آموزش ۲

تصاویر دستخط دانش آموزان در کتاب نگارش ۳

فرایند اجرا و نظارت

تصاویر اجرای فعالیت ها و تکالیف مهارت محور: تصاویر دیدار با اولیا ۱

تصاویر شیوه صحیح
نشستن و مداد دست

اجرای فعالیت ها

تصاویر قیچی کردن
درست کردن
کاردستی در زنگ
هنر

اجرای مسابقه
بستن بند کفش
مچاله کردن کاغذ
باطله در کلاس و
خانه برای تقویت
عضلات انگشتان

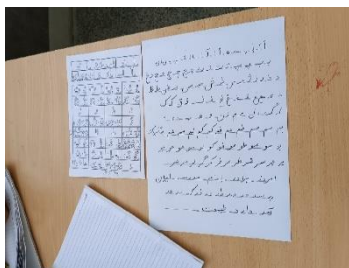

کشیدن نقاشی با انواع خطوط و
 شکل های مختلف در رنگ هنر
 نوشتن روی سینی آرد تمرین
 شستن جوراب های خود یا والدین
 برداشتن درب هایی در اندازه های
 متفاوت با استفاده از دو چوب
 تکالیف جذاب و نوشتن به عنوان
 سرگرمی

ارسال تصاویر طبقه درست گرفتن
 مداد در شبکه شاد و کلاس مجازی
 برای تمرین در خانه و آگاهی دادن
 به والدین دانش آموزان
 و قانون سه انگشتی گرفتن مداد

نصب رسم الخط تحریری روی نیمکت
دانش آموزان و نظارت بر فرایند
آموزشی درست نویسی و زیبا نویسی

نظارت بر فرایند آموزشی درست
نویسی و زیبا نویسی و رفع مشکلات
نوشتاری دانش آموزان مورد نظر

تشویق دانش آموزان و اولیا برای با هدف
ایجاد انگیزه و افزایش اعتماد به نفس بچه هادر
کلاس مجازی و نصب در کلاس مدرسه
معرفی ساخت بازی های جالب و هدفمنددر
کلاس های مجازی شاد و ایثا

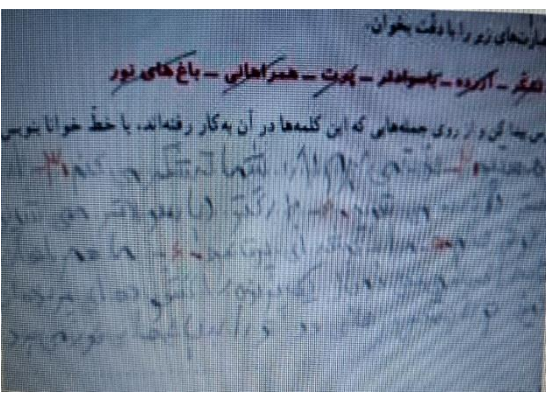
تکالیف مهارت محور	تکالیف سنتی
فرست نویسه، فاکتور به کمک یادگیری، شکوفایی استعدادها، چگونگی حل مسائل تفاوت های فردی، و تفاوت ها و آموزی مهارت ها	ایجاد کار برای دانش آموز، آموزش و اصلاح، ارزیابی جهت تهیه و چهره
تفاوتی لغت بهشتی، فرسشی برای خود آوری، درسیان به اطلاعات، تهیه در حل مسائل روزمره، به کارگیری علم در حل، استفاده، تهیه از اوقات فراغت	کاری گیل کننده، تکراری، مایه تفریح و بازی، وقت گیر و خسته کننده، وایله آن که معلم اجبار کرده است
بقا ریاضی، بین والدین و کوه کان، آگاهی از توانایی فرزندان، سودمند برای زندگی	سرگرم شدن فرزندان، نشانی بین اولیا، و فرزند کار و مشق برای اولیا

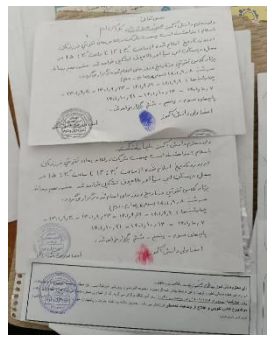
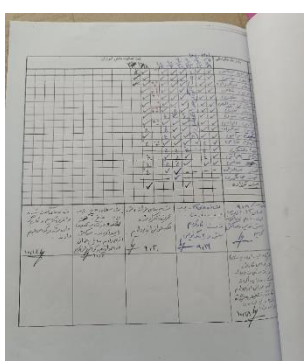
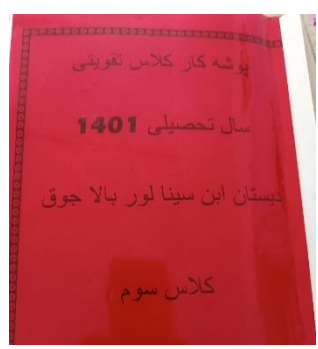
شرکت در وینار تخصصی
ارائه تکالیف مهارت محور
توسط دکتر رزم آرا
مطالعه و تحقیق در بین
مقالات مربوط به تاثیر
تکالیف مهارتی بر روند
یاددهی و یادگیری دانش
آموزان
تبادل نظر با اساتید و
مدرسین طرح شهید همت

همکاری مدیر محترم برای تشویق
دانش آموزان در مدرسه
تبادل نظر با همکار محترم جهت
اعتبار بخشی به فرایند اقدام پژوهی

عکس زیر دست خط دانش آموزان در اواسط انجام پروژه است ۱۳

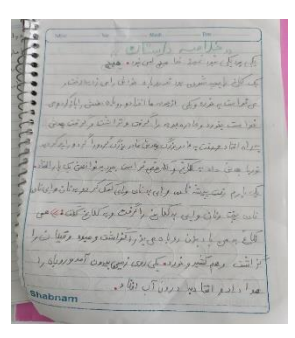
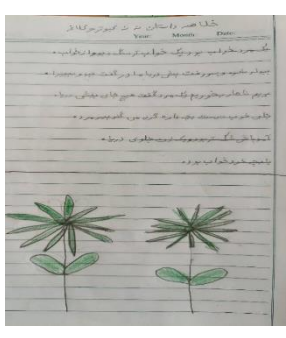

تشکیل کلاس تقویتی با هدف آموزش درست نویسی و زیبا نویسی نشانه های حروف الفبا

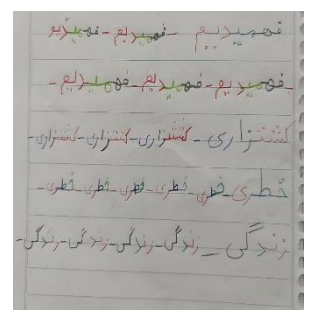
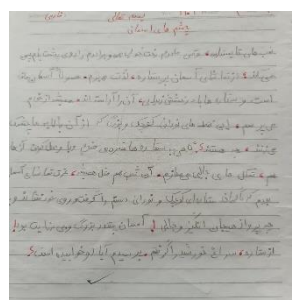
شواهد نوع ۲

ارائه تکلیف مهارت محور خلاصه نویسی داستان شنیده شده توسط دانش آموزان با درست نویسی و رعایت خط زمینه و...

دستخط دانش آموزان بعد از آموزش و انجام فعالیت ها و تکالیف مهارت محور

نمونه دستخط دانش آموزان بعد از آموزش در فعالیت های نوشتاری

پیوست اجرای راه حل ها اجرای راه حل ها ۱: بازی های حرکتی

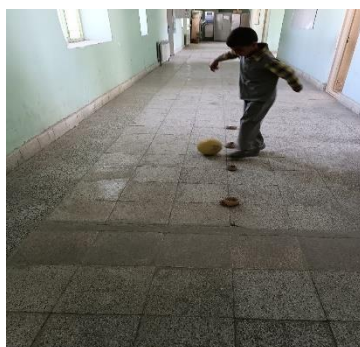

اجرای راه حل ها ۲: تمرینات برای بهبود کنترل حرکتی دست و پا

اجرای راه حل ها ۳: تمرین تمرکز بوسیله بازی های بانشاط

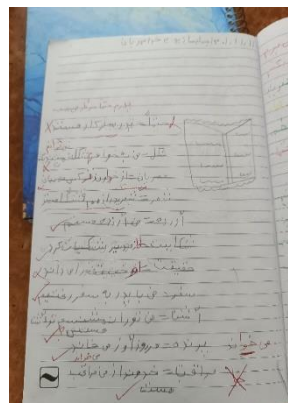
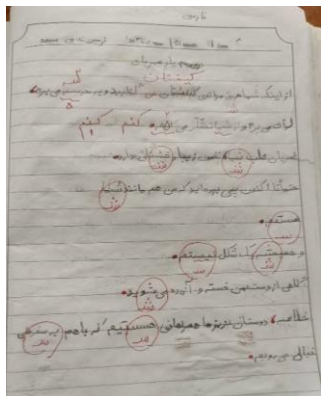

اجرای راه حل ها ۴: تصویر سازی و تمرینات تنفسی

اجرای راه حل ها ۶: تصحیح خطاهای نوشتاری

اجرای راه حل ها ۷: بازخورد مدیر مدرسه از روند پیشرفت دانش آموزان

